

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2018/19:AU14

Riksrevisionens rapport om jämslällldhetsintegrering av integrationspolitiken

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av ett motionsyrkande om att regeringen bör införa ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration. Enligt utskottet kan delmålet förslagsvis uttryckas på följande vis: Kvinnor och män, flickor och pojkar som invandrar ska mötas av samma förväntningar på alla områden i det svenska samhället och ha samma rättigheter och möjligheter att skapa sig ett självständigt liv i Sverige. Utskottet föreslår vidare att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Riksrevisionen har granskat om integrationspolitiken för utrikes födda kvinnor och män har jämställdhetsintegrerats (RiR 2018:33). Granskningen visar att även om integration varit ett högt prioriterat område och att kunskap om stora könsskillnader funnits länge så har centrala styrdokument, exempelvis budgetpropositionens resultatredovisning, inte i tillräcklig utsträckning jämställdhetsintegrerats. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att fortsätta utveckla jämställdhetsintegreringen på integrations- och arbetsmarknadsområdet. Riksrevisionen rekommenderar också regeringen att redovisa och analysera arbetsmarknadspolitikens resultat så att det är möjligt att följa hur politiken faller ut för samtliga utrikes födda kvinnor och män.

I betänkandet finns en reservation (S, V, MP) och ett särskilt yttrande (KD). I reservationen föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Skrivelse 2018/19:97 Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken	5
Reservation	9
Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken (S, V, MP).....	9
Särskilt yttrande	11
Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken (KD).....	11
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Skrivelsen	12
Följdmotionen	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör införa ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:3082 av Gulan Avci m.fl. (L) och
lägger skrivelse 2018/19:97 till handlingarna.

Reservation (S, V, MP)

Stockholm den 13 juni 2019

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Gulan Avci (L), Mats Green (M), Patrik Björck (S), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Josefin Malmqvist (M), Ebba Hermansson (SD), Johan Andersson (S), Sofia Damm (KD), Alexander Christiansson (SD), Leila Ali-Elmi (MP), Maria Nilsson (L), Johanna Haraldsson (S), Ciczie Weidby (V) och Annika Qarllsson (C).

Redogörelse för ärendet

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2018/19:97 Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken och en motion som har väckts med anledning av skrivelsen. Förslaget i motionen finns i bilagan.

Enligt riksdagsordningen ska Riksrevisionen lämna sina granskningsrapporter om effektivitetsrevisionen till riksdagen. Riksdagen ska överlämna rapporterna till regeringen som inom fyra månader ska återkomma i en skrivelse till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder regeringen vidtagit eller avser att vidta med anledning av iakttagelserna i rapporten.

Riksrevisionen överlämnade i december 2018 granskningsrapporten Jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken – ett outnyttjat verktyg (RiR 2018:33) till riksdagen. I februari 2019 informerade företrädare för Riksrevisionen utskottet om granskningsrapporten och i april 2019 överlämnade regeringen skrivelse 2018/19:97 till riksdagen.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör införa ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration och lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservationen (S, V, MP) och det särskilda yttrandet (KD).

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat om integrationspolitiken för utrikes födda kvinnor och män har jämställdhetsintegrerats. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten Jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken – ett outnyttjat verktyg (RiR 2018:33).

Bakgrund och metod

Riksrevisionen konstaterar att målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla, oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Vidare ska kvinnor och män enligt det övergripande jämställdhetspolitiska målet ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett delmål är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Riksrevisionen noterar att det trots dessa målformuleringar är så att arbetskraftsdeltagandet för utrikes födda kvinnor är väsentligt lägre än för övriga kategorier. Det gäller alltså både jämfört med inrikes födda kvinnor och såväl inrikes som utrikes födda män. I sammanhanget pekar Riksrevisionen på att bl.a. OECD rekommenderat att Sverige behöver utveckla insatser för att utrikes födda kvinnor i större utsträckning ska etableras på arbetsmarknaden.

I linje med ovanstående resonemang anser Riksrevisionen att integrations- och arbetsmarknadspolitik behöver beskrivas och analyseras utifrån dess konsekvenser för både kvinnor och män. Riksrevisionen noterar att riksdagen har beslutat att jämställdhetsintegrering är den huvudsakliga strategin för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering innebär bl.a. att ett jämställdhetsperspektiv finns med i alla led i beslutsfattandet.

Mot denna bakgrund gör Riksrevisionen bedömningen att det är angeläget att granska om regeringens integrationspolitik har jämställdhetsintegrerats och därmed lämnat förutsättningar för likvärdigt och effektivt stöd.

Granskningen baseras på dokumentstudier av rättsliga dokument och regeringens styrdokument för Arbetsförmedlingen. Granskningen avser

budgetåren 2009–2018 och undersöker om dokumentens beskrivande, analyserande samt framåtsyftande delar varit tydligt jämställdhetsintegrerade.

Iakttagelser och rekommendationer

Granskningen visar att även om integration varit ett högt prioriterat område och att kunskap om stora könsskillnader funnits länge, har de styrande dokumenten inte i tillräcklig utsträckning jämställdhetsintegrerats. Riksrevisionen visar att det är först från 2015 som regeringen, framför allt i finansplaner och riktlinjer för den ekonomiska politiken, anger att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra all regeringens politik. Men, konstaterar Riksrevisionen, trots att regeringens beskrivningar ofta visar på stora könsskillnader, lämnas de även efter 2015 i stor utsträckning utan någon förklarande analys.

Vidare talar Riksrevisionen om att regeringen under den granskade perioden tar ett stort antal initiativ både inom politiken för nyanlända och inom den generella arbetsmarknadspolitiken. Med få undantag beskrivs dock initiativen utan att beröra underliggande könsskillnader och hur de förväntas bidra till både kvinnors och mäns arbetsmarknadsförankring. Enligt Riksrevisionen är det först i integrationsavsnittet i budgetpropositionen för 2018 som regeringen presenterar ett antal initiativ som direkt avser utrikes födda kvinnor med svag arbetsmarknadsförankring.

Mot bakgrund av granskningens resultat rekommenderar Riksrevisionen regeringen att fortsätta utveckla jämställdhetsintegreringen på integrations- och arbetsmarknadsområdet. Fokus bör i ett första steg vara att analysera orsaker till könsskillnader, så att förutsättningar för likvärdigt och effektivt stöd för integration kan lämnas för utrikes födda kvinnor och män.

Vidare konstaterar Riksrevisionen att det inte någon gång under den granskade perioden går att i budgetpropositionens resultatredovisning utläsa något om deltagande i insatser eller dess utfall för utrikes födda kvinnor respektive män som inte är nyanlända flyktingar eller flyktinganhöriga. Detta leder Riksrevisionen till slutsatsen att regeringens redovisning i budgetpropositionen inte ger en tillräckligt god bild av vad den generella arbetsmarknadspolitiken innebär för utrikes födda kvinnor och män.

Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att redovisa och analysera arbetsmarknadspolitikens resultat så att det är möjligt att följa hur politiken faller ut för samtliga utrikes födda kvinnor och män.

Regeringens skrivelse

Regeringen framhåller att det är viktigt att analysera orsaker till könsskillnader och att utrikes födda kvinnor och män ges likvärdigt och effektivt stöd för integration. Regeringen instämmer därför i Riksrevisionens bedömning om att jämställdhetsintegreringen på integrations- och arbetsmarknadsområdet behöver fortsätta att utvecklas. Regeringen anser att Riksrevisionens granskning är ett viktigt bidrag till detta arbete.

Regeringen delar huvudsakligen Riksrevisionens bedömning att regeringen bör redovisa och analysera arbetsmarknadens resultat så att det är möjligt att följa hur politiken faller ut för samtliga utrikes födda kvinnor och män. Regeringen instämmer i att könsuppdelad statistik är en grundförutsättning för att kunna göra en analys av hur olika åtgärder påverkar kvinnor och män.

Enligt regeringen finns det dock flera sätt att redovisa och analysera arbetsmarknadspolitikens resultat så att det är möjligt att se hur politiken påverkar kvinnor och män inom olika grupper. Resultatredovisningen i budgetpropositionen behöver kunna anpassas utifrån vilka perspektiv som bedöms vara relevanta att belysa.

När det gäller åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser anför regeringen att jämställdhetsintegrering är ett av de viktigaste verktygen för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Regeringen framhåller att det sedan den förra mandatperioden pågår ett löpande utvecklingsarbete i Regeringskansliet med att se över resultattexter, analyser och redovisning av budgetförslag för att i ökad utsträckning integrera jämställdhetsperspektivet och synliggöra konsekvenserna för jämställdheten i resultattexter och i politikens inriktning.

Detta arbete kommer enligt regeringen att fortsätta bl.a. när det gäller resultattexterna i budgetpropositionen, och i de fall en redovisning eller analys är relevant att göra t.ex. utifrån födelseland, vistelsetid eller skäl till invandring ska ett jämställdhetsperspektiv beaktas och redovisas.

Regeringen anser att Riksrevisionens rapport i och med skrivelsen är slutbehandlad.

Motionen

I motion 2018/19:3082 av Gulan Avci m.fl. anser Liberalerna att Riksrevisionens granskning ger stöd för det som partiet länge framhållit, nämligen att den svenska integrationspolitiken tydligare måste kopplas till arbetet för jämställdhet. För att åstadkomma detta anser Liberalerna att det bör införas ett nytt delmål om integration i målstrukturen för jämställdhetspolitiken. Partiet uppmärksammar att ett likalydande förslag tidigare behandlades av riksdagen och då avvisades av arbetsmarknadsutskottet med argumentet att frågan får anses rymmas inom den rådande delmålsstrukturen på integrationsområdet. Den nu aktuella granskningen visar enligt Liberalerna att detta inte är tillräckligt.

Utskottets ställningstagande

Den svenska integrationspolitiken måste genomsyras av ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Riksrevisionens granskning visar att detta inte kan sägas gälla för den rådande integrationspolitiken.

I Sverige förvärvsarbetar kvinnor i hög utsträckning. Men alltför många utrikes födda kvinnor, framför allt de som kommer som asylsökande eller

anhöriginvandrare, saknar i dag jobb och egen lön. Flera av transfererings- och stödsystemen skapar inlåsningseffekter, vilket håller kvar många kvinnor i hemmet och i bidragsberoende.

En viktig orsak är att nyanlända kvinnor i mindre omfattning deltar i olika arbetsförberedande insatser jämfört med män. De registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar svenska för invandrare senare än män. Utskottet vill se ett tydligare fokus på att snabbare få in fler nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden. Kvinnor och män måste mötas av samma förväntningar och krav på att jobba, och svenska myndigheter ska inte bidra till att traditionella könsroller upprätthålls.

För att synliggöra jämställdhet i integrationen som en prioriterad uppgift inom jämställdhetspolitiken anser utskottet därför att regeringen bör införa ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration, förslagsvis uttryckt på följande vis: Kvinnor och män, flickor och pojkar som invandrar ska mötas av samma förväntningar på alla områden i det svenska samhället och ha samma rättigheter och möjligheter att skapa sig ett självständigt liv i Sverige.

Det som utskottet nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Ställningstagandet innebär bifall till motionsyrkandet och att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Reservation

Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken (S, V, MP)

av Anna Johansson (S), Patrik Björck (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Leila Ali-Elmi (MP), Johanna Haraldsson (S) och Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2018/19:3082 av Gulan Avci m.fl. (L) och
lägger skrivelse 2018/19:97 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi anser liksom regeringen att det faktum att utrikes födda kvinnors arbetskraftsdeltagande är väsentligt lägre än både inrikes födda kvinnors och utrikes och inrikes födda mäns är en stor samhällsutmaning. Vi delar regeringens och Riksrevisionens bedömning om behovet av att fortsätta utveckla jämställdhetsintegreringen på integrations- och arbetsmarknadsområdet. Vi anser liksom regeringen att Riksrevisionens granskning är ett viktigt bidrag till detta arbete.

Vi delar vidare regeringens uppfattning i det att det finns flera sätt att redovisa och analysera arbetsmarknadspolitikens resultat så att det är möjligt att se hur politiken påverkar kvinnor och män inom olika grupper. Detta innebär bl.a. att resultatredovisningen i budgetpropositionen behöver kunna anpassas utifrån vilka perspektiv som bedöms vara relevanta att belysa. Vi vill i sammanhanget uppmärksamma att inom ramen för arbetsmarknadsutskottets behandling av budgetpropositionen görs en bedömning av resultatredovisningen, bl.a. i vilken utsträckning analys och slutsatser kopplas till de riksdagsbundna målen för integrations- och jämställdhetspolitiken.

Liberalerna föreslår ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration. Arbetsmarknadsutskottet har tidigare behandlat ett motsvarande förslag och anförde då att etableringen av nyanlända är en angelägen samhällsuppgift och att politiken bl.a. måste lägga ett tydligare fokus på att snabbare få in nyanlända kvinnor på arbetsmarknaden (se bet. 2018/19:AU8 s. 9). Vi noterar att enligt januariavtalets överenskommelse om nyanlända invandrades etablering framhålls det att både kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar från samhällets sida och ges rätt förutsättningar att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Vidare betonas det i januariavtalet att det behövs ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder.

Vi vill i sammanhanget uppmärksamma att Riksrevisionens granskning visar att det är först från 2015, dvs. från och med regeringen Löfvens tillträde, som regeringen framför allt i finansplaner och riktlinjer för den ekonomiska politiken anger att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra all regeringens politik.

Sverige har en stor integrationsutmaning och i olika avseenden behöver det skapas bättre förutsättningar för en framgångsrik etablering. Om detta råder det politisk enighet. Vi anser dock inte att det i nuläget är lämpligt att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att införa ett nytt delmål på jämställdhetspolitikens område så som föreslås i Liberalernas motion. Vi anser därmed att frågan får anses rymmas inom den rådande delmålsstrukturen på jämställdhetsområdet. Vi anser också att arbetet med att genomföra de reformer för en förbättrad etablering som stakas ut i januariavtalet bör avvaktas.

Sammanfattningsvis anser vi att motionsyrkandet bör avslås och skrivelsen läggas till handlingarna.

Särskilt yttrande

Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken (KD)

Sofia Damm (KD) anför:

Jag anser att det behövs ett tydligare jämställdhetsperspektiv i integrationsarbetet. Det är en självklarhet att kvinnor och män, flickor och pojkar som invandrar ska mötas av samma förväntningar på alla områden i det svenska samhället och ha samma rättigheter och möjligheter att skapa sig ett självständigt liv i Sverige. Jag anser att integrationsfrågan i första hand bör genomsyra samtliga jämställdhetspolitiska delmål, men eftersom Liberalernas yrkande om ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration är ett steg i rätt riktning har jag valt att stödja det yrkandet.

Jag vill också påminna om att Kristdemokraterna i andra sammanhang har föreslagit förändringar av delmålen för jämställdhetspolitiken som jag givetvis står bakom, bl.a. att skapa goda förutsättningar för egna val när det gäller hem- och omsorgsarbete för både män och kvinnor. Jag anser att förslag om nya jämställdhetspolitiska delmål med fördel bör behandlas samlat och kommer att återkomma till frågan i andra sammanhang. I det nu aktuella ärendet utgjorde detta dock inte tillräckligt starka skäl för mig att inte bifalla Liberalernas förslag, som jag i sak står bakom.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2018/19:97 Riksrevisionens rapport om jämställdhetsintegrering av integrationspolitiken.

Följdmotionen

2018/19:3082 av Gulan Avci m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om integration som jämställdhetspolitiskt delmål för att stärka jämställdhetsintegreringen av integrationspolitiken och tillkännager detta för regeringen.